

Dit seizoen denken we op verschillende manieren na over het gebed. Deze Bijbelstudie gaat in op bidden als *offerdienst*. Daarom kijken we vooral naar wat de eerste Bijbelboeken over offeren zeggen. **(1)**

In de tekst zie je verwijzingen (**1,2,3, etc**) naar opmerkingen en vragen, die aan het einde staan en die bedoeld zijn om samen te bespreken.

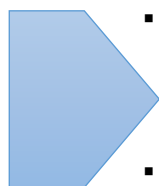
Kunnen en mogen we bidden zien als offeren? (2)

Dat lijkt zo te zijn. De Bijbel geeft daar aanwijzingen voor. In Ex. 30 geeft de Heere Mozes de opdracht om het gouden altaar te bouwen. Op dat altaar moet de priester elke dag nieuw reukwerk leggen. De opstijgende rook is een beeld voor het gebed, want in Ps. 141: 1,2 bidt de psalmist: 'HEERE, ik roep U aan, kom spoedig tot mij, neem mijn stem ter ore, wanneer ik tot U roep. Laat *mijn gebed als reukwerk voor Uw aangezicht* staan, laat *mijn opgeheven handen als het avondoffer* zijn.' Zie ook: Op. 5: 8; Op. 8 : 3,4: '*reukwerk zijn de gebeden van de heiligen*' of Hos. 14: 2,3: '*Als offer brengen wij U oprechte woorden.*' We zien dat woorden de plaats van offergaven kunnen innemen.

Joodse rabbi's zien offers als *symbolische daden van de geest en van het hart*, in het handelen van mensen. Een daad van de geest en het hart kan ook het gebed zijn, net als Thora- (of Bijbel-) studie, een financieel offer, liefdadigheid betrachten, gastvrij zijn, etc. **(3)**

Wat kunnen we dan leren van de offerdienst?

In het Oude Testament, in de tijd van de tabernakel en de tempel, nam de offerdienst een belangrijke plaats in. De offerdienst was door God zelf ingesteld, het boek Leviticus is het boek van *priesterschap, van offer en heiligheid*. Rabbinen noemen de offerdienst de kern van het jodendom **(4)**. We zien dat ook in de opbouw van de Thora. Het belangrijkste van de vijf boeken staat daarom in het midden.

- Genesis – over de voorgeschiedenis van Israël
 - Exodus – over de reis door de woestijn
 - ➔ **Leviticus – over priesterschap, offer en heiligheid**
 - Numeri – over de reis vanaf de Sinai
- Deuteronomium – over de toekomst van Israël.

De offerdienst kenmerkt zich door *vaste patronen, vaste rituelen, vaste tijden* **(5)**. Volgens de rabbi's is het jodendom een religie van rituelen, van herhaalde (dagelijkse) handelingen. Pas toen de tempel werd verwoest en er geen offerdienst meer mogelijk was, werd het gebed het enige communicatiekanaal tussen hemel en aarde. De rabbi's zien daarom het gebed zien als voortzetting van de offerdienst. Rabbi's noemen het joodse geloof een religie van *heiligheid*, waarin het brandpunt wordt gevormd door het huis van gebed en waarbij *het gebed* de dienst van het hart is. Daarmee is bidden (ook) *een priesterlijke bediening*.⁶

Wat leren we over priesters?

In het OT kennen we profeten en priesters. Melchizedek is de eerste priester in de Bijbel, het was een tijdgenoot van Abraham (Gen. 14: 18), een bijzonder figuur. Opvallend is dat Jezus Priester in eeuwigheid wordt genoemd, naar de ordening van Melchizedek (Heb. 7:21) **(7)**.

Mozes was profeet, hij wordt de grootste profeet genoemd. We kennen ook de andere profeten. Profeten spreken meer tot de verbeelding. Zij zeiden zowel machthebbers als het volk de waarheid. Profeten maken altijd indruk.

De priesters traden minder op de voorgrond. Zij dienden in het heiligdom. Priesterschap staat voor continuïteit, voor regelmaat, die immuun is voor de wisselvalligheden van de tijd.

Hieronder een aantal belangrijke verschillen tussen priesters en profeten. **(8)**

Priesters	Profeten
Het ambt werd overgedragen van vader op zoon.	Deze ambt was niet erfelijk bepaald.
Hij voerde taken uit die bij het ambt hoorden; ze hadden geen persoonlijk of charismatisch karakter. Alle priesters leken op elkaar.	Profeten hadden een heel eigen persoonlijkheid. Geen twee profeten waren dezelfde.
De priesters droegen speciale ambtskleding	Profeten droegen meestal kleding als iedereen.
De priesters werden afgezonderd van het volk. Zij dienden in de tempel. Voor hen golden bijzondere regels.	Profeten maakten deel uit van het volk. Totdat ze geroepen werden, waren ze gewone mensen.
De priester doet zijn werk in stilte.	De profeet diende God door het gesproken Woord.
De priester functioneerde in een cyclische tijd, waarin elke dag (of week of maand) gelijk was aan daarvoor. Zijn dienst veranderde nooit.	De profeet leefde zo dat elke dag anders kon zijn dan de dag ervoor. Zijn dienst veranderde voortdurend.
De priester vertegenwoordigt het structuurprincipe van het Joodse leven	De profeet representeert de spontaniteit.
Kernwoorden zijn: heilig, godsdienstig en rein, met de wil om onheilig, profaan en onrein te vermijden.	Kernwoorden zijn: gerechtigheid en recht, goedheid en mededogen.
Werkwoorden van het priesterschap zijn onderwijzen en onderscheiden. De kern is de wet. De priester spreekt het Woord van God voor alle tijden.	Belangrijkste activiteit is het verkondigen van het woord van God. Kern is het verhaal. De profeet spreekt het woord van God voor zijn tijd.
De priesterlijke dienst was het offer, niet woorden, hoewel wel liederen en zegenformules.	Het profetisch gebed is in woord: spontaan, het komt voort uit de situatie en uit het moment.

De joodse traditie kent dus twee manieren van aanbidding, van dienst aan God. Profeten en priesters maakten ieder op hun eigen wijze contact met God. Profeten hadden de taak om orde te bewaren in een wereld waarin mensen steeds weer chaos creëren. Zij deden dit door de dienst van het hart. De profeten spraken als individuele mensen, spontaan, zoals de omstandigheden vereisten.

Priesters richten zich op het heilige door de dienst van het heiligdom en zijn offers. De priesters droeg offers op voor het hele volk. Hun daden waren gemeenschappelijke handelingen en volgden een precies en onveranderlijk patroon. Hun rol was het beschermen en bewaken van grenzen: onderscheiden, scheiden, weten waar dingen thuishoren en waar niet, wat goed was en wat niet (denk aan het beoordelen van melaatsen; Lev. 13:44; Luc. 5:14).

Joodse rabbi's spraken erover welke gebedstraditie het belangrijkste is: de priesterlijke of de profetische. Hun conclusie is: beide vormen bestaan *naast elkaar*. (9)

De kracht van de priester: Toch is in de Thora is de priesterlijke fijngevoeligheid het belangrijkste, ondanks het feit dat Mozes, de overheersende figuur van Exodus tot Deuteronomium, geen priester was. De priesterlijke stem benadrukt het grote verschil tussen God en mens, maar weet dat verschil ook te overbruggen. Dat doet zij door in de offerdienst onze wil in overeenstemming te brengen met Zijn wil. Een offer (en dus ook het gebed) is *een uitdrukking van de ik - Gij relatie tussen ons en God*. (10)

Het gebed is een bewuste daad en daarmee een gebaar van liefde. De liefde is cruciaal. Er bestaat geen liefde zonder de bereidheid om te offeren. Sacks noemt het priesterlijk ritueel de choreografie van de liefde. Het wezenlijke van een offer is dat we iets van onszelf opgeven en aanbieden aan God als erkenning voor de gaven die Hij ons heeft gegeven. Ons gebed is eveneens te zien als een geschenk, dus dat we iets van onszelf geven en aan God opdragen. (11)

Wat is de taak van de priester? Door het handelen van de priester worden levensveranderende ervaringen, verandert in dagelijkse rituelen. Zo'n ervaring was het ontzagwekkende van de goddelijke aanwezigheid, zoals bij de Horeb, maar voor ons kan dat het persoonlijk ervaren van God en Gods liefde in ons leven zijn. Bijzondere geloofservaringen veranderen door de priesterlijke bediening tot *gewoonten*, waardoor na verloop van tijd het

karakter van het volk of van mensen gevormd wordt. Deze gewoonten veranderen namelijk het leven van mensen, omdat door de priesterlijke bediening er elke dag een ontmoeting met het Goddelijke is. **(12)**

Waarom offeren (of bidden) we?

De logica van het offer heeft dus te maken met heiligheid, met respect, met liefde. We bidden niet omdat we dat zouden *moeten*. *Heiligheid, offerdienst, reinheid*: het zijn merktekenen van een volk dat de Goddelijke aanwezigheid in haar midden weet. Voor volk kun je ook *kerk* lezen.

Het mooie aan het jodendom, aldus de rabbi's, is het ritueel, de dagelijkse toewijding, de choreografie van kleine stapjes en alledaagse handelingen. We ontmoeten God niet vaak in 'de donder en de bliksem van de berg Sinai', maar elke ochtend en avond in het ritueel en de routine. Dat is wat het leven is en wat het geloof overbrengt. Het is *een levensstijl vol stil gevierde hoop*. We dragen onze dagen op aan God. Elke ochtend en avond keren we ons tot God en bieden Hem iets van onszelf. **(13)** Dat is wat geloof en liefde kan zijn als we ons leven willen veranderen. Voor het joodse volk toen, maar voor ons nu.

Mag het 'ritueel' zijn? Dergelijke rituelen geven structuur in je leven. Ook bij Bijbelse figuren geven we voorbeelden (vergelijk Job 1:5, Dan. 6:11, Ps. 5:4, Ps. 119: 164, maar ook Hand.16-13; Jezus deed dit ook: Luc. 4:16). Als we dit samen, als gemeente, doen, helpen deze gezamenlijke geloofshandelingen ook in het scheppen en onderhouden van een gemeenschap. Zulke rituelen creëren een collectieve identiteit. Het ritueel van het offeren was in de geschiedenis van Israël nodig om er een volk van te maken, voor ons geldt dat vaste gezamenlijke geloofshandelingen ons van eenzame individuen verandert in leden van de christelijke gemeente. De diepte en de breedte van het zijn van een christelijke gemeente hangt af van ons vermogen om *samen* te bidden, *samen* te belijden, *samen* te vieren. **(14)** Zonder rituelen dus geen gemeenschap, geen continuïteit, geen gedeelde betekenisstructuur. Het ritueel heeft en geeft betekenis, zelfs als je soms verder weinig ervaart of beleeft in je geloof.

Maar wat als het alleen ritueel is? Ondanks dat rituelen dus in zichzelf betekenis hebben, mag het natuurlijk niet altijd alleen maar ritueel blijven. Profeten waarschuwen tegen gedachteloos offeren en bidden. God zegt dat Hij gehoorzaamheid belangrijker vindt dan offers (Jer. 7:21-23), dat Hij meer vreugde vindt in goedertierenheid en kennis van God (Hos.6:6). Spreuken 21: 3 zegt: *Gerechtigheid en recht te doen is voor de HEERE verkieslijker dan een offer*. Vergelijk ook Jac. 1:22. **(15)**

Wat is het uiteindelijke doel van offeren (en dus ook van bidden)? Een rabbi zei dat God de offers slechts had bevolen als middel om een doel te bereiken, namelijk *kennis van en nabijheid tot God*. Offeren was geen doel op zich en dat is ook het gebed niet. Het gebed is een uiting van liefde, in een relatie.

Een geregeld gebedsleven brengt orde en routine in het geloofsleven. Het religieuze leven wordt gered van grillen van toevalligheden en van verschillende stemmingen of gemoedstoestanden en in een voorspelbare orde en structuur geplaatst. Het is een choreografie van toewijding. Toen door het aanbieden van offers, nu door het aanbieden van je woorden en gedachten, door het geregelde gebed.

Zingen:

- Psalm 3: 2
- Psalm 116: 1-10
- Opw. 125: Heer ik kom tot u
- Opw. 192: Ik kom in uw heiligdom binnen

Om samen te bespreken

1 De inhoud van deze Bijbelstudie is natuurlijk gebaseerd op de Bijbel, maar met interpretaties van joodse wijzen, vanuit de boeken Exodus en Leviticus van de joodse rabbi Jonathan Sacks. Mogen we ons laten

inspireren door wat de Thora ons leert; mogen we ons dan ook laten onderwijzen door wat joodse rabbi's hierover zeggen? Wanneer wel en wanneer niet?

2 Hoe zouden jullie in je eigen woorden 'offeren' omschrijven en hoe zouden jullie 'bidden' omschrijven. Wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen deze beide beschrijvingen?

3 a. Offeren wordt omschreven als *symbolische daden van de geest, van het hart en in het handelen*. Ervaren jullie bidden als een daad vanuit je geest, vanuit je hart?

b. Naast bidden zijn er andere *daden van de geest, van het hart en in het handelen*, die ook vergeleken worden met offeren. Op welke manieren offeren jij/jullie nog meer?

4 Denk een na over wat *priesterschap en offerdienst* enerzijds en *heiligheid* anderzijds met elkaar te maken hebben?

5 Hoe ziet jouw/jullie gebedsleven eruit, kent dat ook *vaste patroon, vaste rituelen, vaste tijden*. Zo ja, wat is daar de waarde van? Zo nee, mis je daar iets aan?

6 Kunnen we ook van onze Christelijke gemeente zeggen dat het een religie van *heiligheid* is, waarin het brandpunt wordt gevormd door aanbidding en waarbij de dienst van het hart *het gebed* is.

7 Voor de echte enthousiastelingen: ga eens na in de Bijbel wat over Melchizedek wordt gezegd en waarom Jezus met hem wordt vergeleken.

8 Bespreek de verschillen tussen *profeten en priesters*. Spreekt de figuur van profeet je meer aan of die van priester. Kijk eens naar de manier waarop jij met je geloof omgaat, ben je dan vooral profeet of ben je vooral priester? Bespreek dat eens met elkaar?

9 Eigenlijk een vervolg op de vorige vraag: (hoe) kun je in je geloofsleven zowel priesterlijk als profetisch bezig zijn?

10 We lazen: *Een offer (en dus ook het gebed) is een uitdrukking van de ik - Gij relatie tussen ons en God? Even daarvoor stond: De priesterlijke stem benadrukt het grote verschil tussen God en mens, maar weet dat verschil ook te overbruggen*. Praat eens met elkaar over deze uitspraken, ervaar je dit (soms) ook zo als je bidt?

11 *Het gebed is een gebaar van liefde*. Ervaar je zelf dat je gebed voortkomt uit liefde? Is bidden voor jou/jullie een uitdrukking van liefde voor God, van een geschenk? Denk hier eens over door?

12 Wat we lazen in de tekst bevat een tweeledige gedachte.

- 1) Allereerst: door op vaste tijden en met vaste rituelen te bidden, 'trek' je God in je leven. God wordt daardoor onderdeel van je dagelijks leven.
- 2) Door dat nauwgezet te doen, verander je zelf. Door zo dicht met God te leven, wordt je 'een ander mens'. Herken je deze dingen in je eigen leven? Wissel je gedachten hierover eens uit.

13 We dragen onze dagen op aan God, lazen we. Elke ochtend en avond keren we ons tot God en bieden Hem iets van onszelf. *Het is een levensstijl vol stil gevierde hoop*. Mooi, om ons dagelijks gebed een levensstijl vol stil gevierde hoop te noemen. Geldt dat ook voor ons?

14 Delen jullie wat hier staat, namelijk dat je *door gezamenlijke rituelen en gewoonten* een gemeenschap of gemeente vormt? Hebben we voldoende gezamenlijke rituelen en gewoonten? Als we dat zo zien en herkennen, werpt dit dan een ander – misschien nieuw – licht op de waarde van een vaste liturgie in onze diensten?

15 God zegt dat Hij het volgen van Zijn wil, goed doen en recht en gerechtigheid nastreven belangrijker vindt dan offers. Zonder daden geen woorden. Praat hier eens over door?